

POSTANOWIENIE

Dnia 27 października 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa T. S.

przeciwko Centrum Opieki Medycznej [...]

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 października 2010 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych zawarte w pkt II wyroku

z dnia 24 czerwca 2010 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie o kosztach procesu zawarte w pkt II wyroku Sądu Okręgowego z dnia 24 czerwca 2010 r. i sprawę w tym zakresie przekazuje temu Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy - IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 24 czerwca 2010 r. oddalił apelację pozwanego Centrum Opieki Medycznej (I pkt wyroku) od wyroku Sądu Rejonowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 maja 2009 r. zasądającego na rzecz powoda T. S. żądaną kwotę, nie

obciążył strony pozwanej kosztami postępowania za drugą instancję i kosztami postępowania kasacyjnego (II pkt wyroku) oraz oddalił zażalenie powoda na postanowienie Sądu pierwszej instancji zawarte w punkcie II wyroku tego Sądu z dnia 6 maja 2009 r. w przedmiocie nieobciążenia strony pozwanej kosztami postępowania (III pkt wyroku).

Postanowieniu zawarte w punkcie II wyroku o nieobciążeniu strony pozwanej kosztami postępowania za drugą instancję i postępowania kasacyjnego Sąd Okręgowy wydał wyroku na podstawie art. 102 k.p.c. Okolicznością uzasadniającą odstąpienie od obciążania strony pozwanej kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej był charakter żądania oraz okoliczności leżące poza procesem, tj. fakt, że „pozwany wyszedł naprzeciw roszczeniom powoda i innych lekarzy zawierając porozumienie zanim jeszcze ukształtowało się sądowe orzecznictwo w tym zakresie, wyraził zrozumienie ich żądań”, a ponadto „strona pozwana jest jednostką finansowaną ze środków publicznym i przedmiotem jego działalności winno być przede wszystkim ochrona zdrowia i ratowanie życia ludzkiego, nie zaś prowadzenie gospodarczej działalności”. Sąd Okręgowy uznał, że postępowanie w sprawie dotyczyło roszczenia pracowniczego „wywiedzionego w skomplikowanym stanie prawnym. Mnogo zgłaszane przez środowiska lekarskie roszczenia odnośnie wynagrodzenia za dyżury medyczne i udzielenie czasu wolnego obejmowały kwestie, które wobec braku jednoznacznych rozwiązań prawnych budziły wątpliwości i wymagały przesądzenia przez Sąd Najwyższy”. W związku z ujawnieniem wskazanych okoliczności Sąd Okręgowy odstąpił od obciążania strony pozwanej kosztami zastępstwa przeciwnika procesowego za drugą instancję oraz kosztami postępowania kasacyjnego na zasadzie art. 102 k.p.c.

To postanowienie o kosztach zawarte w punkcie II wyroku powód zaskarżył zażaleniem w całości, zarzucając naruszenie art. 102 k.p.c. przez jego nieuprawnione zastosowanie, w sytuacji gdy nie istnieją żadne okoliczności, które by to usprawiedliwiały i domagał się zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kwoty 2.250 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa postępowania za drugą instancję oraz kosztów postępowania kasacyjnego.

Zdaniem wnoszącego zażalenie, art. 102 k.p.c. jako wyjątek od regulacji z art. 98 k.p.c., nie może podlegać wykładni rozszerzającej, a pojęcie „wypadków

szczególnie uzasadnionych” zawarte w art. 102 k.p.c., choć nie skonkretyzowane, nie daje sądowi uprawnienia do dowolnej i niczym nieograniczonej interpretacji. Uzasadnionym wypadkiem nie może być w szczególności „wyjście naprzeciw żądaniom lekarzy” przez zawarcie porozumienia z pracownikami z dnia 20 listopada 2007 r., w sytuacji gdy jedynym powodem jego zawarcia była chęć uchronienia się przed istniejącym wówczas niebezpieczeństwem udzielenia lekarzom czasu wolnego i pokrycia na ich rzecz odsetek w pełnej wysokości. Ponadto trudna sytuacja służby zdrowia nie może stanowić wypadku szczególnie uzasadnionego w rozumieniu art. 102 k.p.c. Tym bardziej, że w aktach sprawy nie ma dowodów na to, że pozwany znajduje w trudnej sytuacji finansowo-ekonomicznej, która usprawiedliwiłaby decyzję sądu o zwolnieniu go z obowiązku pokrycia kosztów postępowania poniesionych przez stronę przeciwną. Nieuprawnione było też przekonanie Sądu Okręgowego o skomplikowanym stanie prawnym sprawy, ponieważ podstawą żądania powoda było porozumienie z dnia 20 listopada 2007 r., a Sąd Najwyższy rozpatrując skargę kasacyjną od korzystnego dla powoda wyroku potwierdził ugruntowaną zasadę „*pacta sunt servanda*” i wydał rozstrzygnięcie, które zgodne ze stabilną linią orzecniczą.

W odpowiedzi na zażalenie pozwany domagał się jego oddalenia. Roszczenie powoda dotyczyło bowiem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych w związku z pełnionymi dyżurami medycznymi, które w świetle uchwał Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2008 r., III PZP 3/07 (OSNP 2008 nr 23-24, poz. 341) oraz z dnia 3 czerwca 2008 r., I PZP 10/07 (OSNP 2008/ nr 23-24, poz. 342) okazały się roszczeniami „nieistniejącymi, z uwagi na kompleksowe uregulowanie dyżurów medycznych w ustawie o zakładach opieki zdrowotnej oraz brak odesłania do Kodeksu pracy”. Rozpoznane powództwo było precedensowe i taki charakter roszczenia jest okolicznością uzasadniającą stosowanie art. 102 k.p.c. Ponadto pozwany jako publiczny zakład opieki zdrowotnej dzieli los dziesiątek szpitali województwa podkarpackiego, którym kontrakty z NFZ nie zapewniają odpowiedniego finansowania świadczeń zdrowotnych. Wobec tego każde dodatkowe zobowiązanie finansowe pogłębia złą sytuację pozwanego, który na koniec czerwca 2010 r. odnotował stratę rzędu 1,17 mln zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione, ponieważ przy orzekaniu o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego Sąd drugiej instancji - na zasadzie art. 386 § 6 w związku z art. 398²¹ k.p.c. - był związany oceną prawną i wskazaniem co do ponownego rozpoznania sprawy wyrażonymi w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2010 r., III PK 69/09, nie tylko w zakresie dochodzonego roszczenia głównego, ale także ponownego orzekania o kosztach postępowania. Tymczasem Sąd Okręgowy podzielił wiążące zalecenia zawarte w uzasadnieniu tego wyroku Sądu Najwyższego, jedynie w zakresie dotyczącym roszczenia głównego, natomiast nie dostosował się do wymowy wiążącego go uzasadnienia wyroku w zakresie orzeczenia o kosztach postępowania, przyjmując, iż „zaistniałe po zawarciu ugody” orzecznictwo Sądu Najwyższego, w którym wywieziono, że sporne roszczenia nie miały ustawowych podstaw prawnych, usprawiedliwiało nieobciążanie przegrywającej sprawę strony pozwanej poniesionymi przez powoda kosztami postępowania sądowego w rozumieniu art. 102 k.p.c. W tym zakresie wnoszący zażalenie wskazał, że Sąd Okręgowy nie dysponował żadnymi dokumentami, które potwierdzałyby trudną sytuację finansową strony pozwanej, (która dopiero w odpowiedzi na zażalenie wskazywała na tego typu okoliczności), podczas gdy w czasie procesu starała się uporczywie i „wszelkimi sposobami wykazać zniweczenie podstawy swej odpowiedzialności”, zmuszając powoda do ponoszenia kosztów zastępstwa procesowego „za cztery instancje sądowe”, których ten nie odzyskał wskutek zaskarżonego orzeczenia o kosztach wydanego na podstawie art. 102 k.p.c. Wprawdzie przepis ten pozostawia do oceny sądu możliwość zasądzenia od strony przegrywającej spór tylko części kosztów albo nieobciążenia jej w ogóle kosztami, ale musi być to usprawiedliwione okolicznościami kwalifikowanymi jako wypadki „szczególnie uzasadnione”. Przekładając takie ustawowe uwarunkowanie możliwości orzekania o kosztach według art. 102 k.p.c. na grunt i materię sporów ze stosunku pracy, w którym pracodawca z reguły ma „silniejszą” pozycję prawną, nieobciążanie tej „mocniejszej” strony stosunku pracy w ogóle kosztami przegranej sprawy wymagałoby wykazania zupełnie nadzwyczajnych okoliczności faktycznych lub prawnych usprawiedliwiających orzekanie stosownie do art. 102 k.p.c. W ocenie składu rozpoznającego zażalenie, w razie pominięcia przy orzekaniu o kosztach

procesu oceny prawnej i wskazań co do dalszego postępowania wyrażonych w uzasadnieniu wyroku uchylającego sprawę do ponownego rozpoznania (art. 386 § 6 k.p.c.), ani „precedensowy” lub skomplikowany charakter sprawy, ani późniejsze orzecznictwo sądowe, które wyjaśniło jurydyczne kontrowersje w orzekaniu o roszczeniach za dyżury medyczne, nie stanowią przypadku szczególnie uzasadnionego, o którym mowa w art. 102 k.p.c., jeżeli roszczenie powoda miało oparcie w ważnej pozasądowej ugodzie stron stosunku pracy. Przy ponownym orzekaniu o kosztach Sąd drugiej instancji powinien zatem sprawdzić i wyrazić ocenę, w jakim stopniu inne wykazywane przez stronę (także w odpowiedzi na zażalenie) okoliczności dotyczące pracodawcy przegrywającego sprawę, a w szczególności jego zła sytuacja finansowa, usprawiedliwiają zastosowanie jednej z możliwości orzekania o kosztach na podstawie art. 102 k.p.c. W tym celu Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.